

Ольга Олександрівна Лінецька,
аспірантка кафедри соціальної та прикладної психології,
Одеський національний університет ім. Мечникова,
вул. Дворянська 2, м. Одеса, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ОБРАЗУ СВІТУ У СТУДЕНТІВ

У статті становлення професійного образу світу у студентів розглядається як процес формування системи професійних смислів. Пропонується технологія дослідження психологічних особливостей професійного образу світу за допомогою візуального асоціативного експерименту. Вперше обґрунтовується взаємозв'язок змісту професійного образу світу з епістемологічним стилем особистості. Вибірка складалась з 90 студентів 4-го та 5-го курсів спеціальностей «Психологія», «Історія» та «Художньо-графічне мистецтво» та 30 студентів-філологів 1-го курсу (контрольна група). Тобто оцінювалась специфіка спеціальностей «людина-людина», «людина-знакова система» та «людина-художній образ». Система професійних смислів досліджуваних була оприявлена у вигляді асоціацій, сформованих на основі образу професії та отриманого професійного досвіду. В залежності від епістемологічного стилю виявлено, що специфіка професійної діяльності визначає певну специфіку професійного образу світу. За результатами дослідження було встановлено переважання емпіричного образу світу у психологів, раціонального – у істориків та метафоричного – у художників. Запропонована технологія дослідження професійного образу світу може застосовуватись при проведенні профорієнтаційної роботи з молоддю. В перспективі отримані дані можуть становити основу для подальшого психологічного супроводу професійного розвитку особистості.

Ключові слова: професійний образ світу, образ професії, професійний досвід, метафоризація, категоризація.

Постановка проблеми. У вітчизняній науці дослідження професійного образу світу не включають вивчення специфіки професійної діяльності в залежності від епістемологічного стилю особистості. Таке становище речей не дозволяє враховувати вплив стилю пізнавального ставлення до навколишнього середовища та до себе на успішність професійної діяльності, що істотно обмежує області практичного застосування розробок в психології праці.

Мета: дослідження психологічних особливостей професійного образу світу у студентів.

При дослідженні професійного образу світу ми, насамперед, звертаємо увагу на виявлення психологічних особливостей професійного образу світу, структури і функції образу світу в практичній діяльності (О. Ю. Артем'єва, Є. О. Клімов, О. М. Краснорядцева, В. П. Серкін, Ю. К. Стрелков, Ю. Г. Вяткін, П. Р. Юсупов та ін.). Як зазначає О. М. Краснорядцева, дослідження образу світу є можливим лише у процесі розв'язання проблеми «об'єктивації», знаходження низки конструктів, що висвітлюють специфіку індивідуального або групового, опосередкованого бачення світу. Ці операціональні конструкти мають бути адекватними щодо тієї діяльності, яку виконує суб'єкт [5]. Тобто професійний образ світу формується в процесі діяльності, яка й визначає його специфіку.

Становлення професійного образу світу, звісно, відбувається в певній професійній спільноті, до якої входить людина. В основу багатопланової структури образу світу професіонала, за Є.О.Клімовим, покладена теза про те, що специфіка професійної діяльності

визначає певну специфіку образу світу, а професійна діяльність – один із факторів типізації індивідуальних образів світу [4]. О. Ю. Артем'єва та Ю. Г. Вяткін досліджували «світ професії» як груповий інваріант суб'єктивного ставлення професіонала до об'єктів, який включає особливі для певної професії акценти сприйняття та відображення об'єктів та ситуацій. Тобто суб'єкт діяльності в процесі професіоналізації не просто долучається до певної професійної ментальності, а засвоює лише ті аспекти діяльності, які співзвучні актуалізованому образу професії.

Виявлення образу професії дозволяє нам оприявити систему професійних смислів суб'єкта, а, отже, професійний образ світу. За Т. О. Бородулькіною, образ професії – це підсистема образу світу, яка є результатом відображення, усвідомлення та емоційного переживання суб'єктом професійного світу [1]. Особливістю образу професії є те, що він формується у людини до початку професійної діяльності і відноситься до ядерного інваріантного пласту образу світу. В науці існують два підходи до визначення образу професії, а саме, образ професії розглядається як підсистема образу Я та самосвідомості особистості (К. О. Міхно, Г. С. Помаз, О. О. Семенова, Л. Б. Шнейдер та ін.), або як складова частина образу світу особистості в цілому (А.О. Гопкало, Н. В. Курбет, Є. А. Манчиліна, М. М. Рибнікова та ін.) [1]. Ми притримуємось другої точки зору та визначаємо образ професії як сукупність емоційно-заряджених уявлень людини про базові компоненти професійної діяльності.

Для пошуків образу професії, на нашу дум-

ку, слід задіяти механізм метафоризації, який допомагає розгортати смисли в образи. Пізнавальний аспект метафори через звернення до особистісного досвіду дає можливість скласти уявлення про той об'єкт, для якого ще немає назви, немає категорії [2]. Почуттєвий аспект функціонування метафори формує особистісні переживання, також залучаючи індивідуальний досвід [2].

Заломлення професійної діяльності в сферу особистісних смислів сприяє формуванню професійного досвіду особистості, який представляє собою «багатоварово закодовану в ментальному просторі індивіда екзистенціальну історію його буття в професійному контексті» [8, с. 313]. За Н.В.Чепелевою, він складає основу професійного «Я» особистості, є добре структурованим та піддатливим до рефлексії [8]. «Професійний досвід виникає та консолідується у результаті вибіркової зосередженості індивіда на певних аспектах життєвого світу в ході конкретної діяльності та призводить до формування специфічного образу світу» [8, с. 315]. Оскільки в образі світу є архетипові змісти, пов'язані зі сприйняттям певних сфер діяльності, то в процесі здобуття професійного досвіду відбувається актуалізація ядерних інваріантів професії. Зазначимо, що ядерні інваріанти професії представляють собою стійкі атрибути професії, як то знаряддя праці, архетиповий образ майстра своєї справи, ідеальний продукт праці. Вони важко піддаються рефлексії та закріплені у символічній формі в міфах, казках, прислів'ях. Первісні уявлення людей про професії уособлюють певні боги. Наприклад, в давньогрецькій міфології, Деметра є покровителькою землеробства, Діоніс – виноградарства, Гефест – ковальської справи [6]. Таким чином, ми можемо розглядати професійний досвід як каталізатор становлення професійного образу світу.

В свою чергу, система професійних смислів організується в «стійку категоріальну шкалу, представлену в психіці суб'єкта на рівні глибинних структур образу світу, що виражає значущість для суб'єкта певної характеристики (параметра) об'єктів та явищ дійсності (чи окремого їх класу), та яка виконує функцію диференціації та оцінки об'єктів та явищ за цим параметром, наслідком чого є приписування їм відповідного життєвого смислу» [7, с. 217]. Згідно з теорією Дж. Брунера, всяке сприйняття передбачає акт категоризації: все, що сприймається, набуває свого значення в залежності від того, до якої категорії відноситься. За Е.В. Ільєнковим, за допомогою категорій взагалі «стає можливим зв'язний досвід, тобто розрізнені сприйняття фіксуються у вигляді знання» [3, с. 67].

В залежності від домінуючих когнітивних процесів, кожній особистості властивий певний стиль пізнавального відношення до світу. Ці когнітивні процеси описуються за допомогою трьох вимірів – концептуалізації, сприйняття та символізації. Концептуалізація – когнітивний процес, який фокусується на

поняттях, їх формуванні та розробці. Цей процес спирається більше на дедукцію. Сприйняття – когнітивний процес, який фокусується на спостереженнях, сенсорних даних. Для нього більш характерний індуктивний висновок. Символізація – когнітивний процес, фокусом якого є створення символів, які певним чином репрезентують реальність. Ці когнітивні процеси формують когнітивну систему, над якою будується стильова система, представлена трьома епістемологічними стилями. Епістемологічні стилі – індивідуально-своєрідні форми пізнавального ставлення до навколишнього світу й самого себе як суб'єкта пізнавальної діяльності [10].

Д.Уорделл та Дж.Ройс виділяють наступні епістемологічні стилі: 1) раціоналізм – стиль пізнання, пов'язаний з оцінкою надійності знання за логічною погодженістю. Основним когнітивним процесом тут виступає дедукція; 2) емпіризм – стиль пізнання, характерний для людини, чий погляд на реальність детермінований перцепцією та конкретно-образним досвідом. В основі цього стилю лежить сприйняття та пошук сенсорного досвіду, а переважним шляхом отримання нового знання є індукція; 3) метафоризм – стиль пізнання, характерний для людини, яка спирається на метафоричний досвід символічного походження. Перевірка достовірності знань про світ здійснюється в рамках інтуїції, що задіює як свідомі, так і невідомі аспекти. На основі трьох базових способів мислення виділяються образи світу: емпіричний, раціоналістичний та метафоричний [10].

Для актуалізації змістового наповнення професійного образу світу у студентів ми провели візуальний асоціативний експеримент. Вибірка складалась з 90 студентів 4-го та 5-го курсів спеціальностей «Психологія», «Історія» та «Художньо-графічне мистецтво» та 30 студентів-філологів 1-го курсу (контрольна група). Такий склад вибірки дозволяє: по-перше, визначити специфіку спеціальностей «людина-людина», «людина-знакова система» та «людина-художній образ»; по-друге, порівняти дані студентів з практично сформованим професійним образом світу та дані студентів з буденними уявленнями щодо цієї професії. Стимульний матеріал представляв собою 8 спеціально підібраних кольорових картинок з кожної спеціальності, які відображали знаряддя праці, архетиповий образ майстра своєї справи, ідеальний продукт праці. Досліджувані отримували наступну інструкцію: «Зараз Вам будуть продемонстровані деякі зображення. Будь-ласка, запишіть всі асоціації, які викликають у Вас дані зображення. Довго не розмірковуюйте, на споглядання кожного зображення у Вас є тільки одна хвилина».

Після перегляду всіх зображень, досліджувані отримували наступну інструкцію: «Розподіліть, будь-ласка, картинку за категоріями, яким вони відповідають. Категорій може бути скільки завгодно».

До блоку «образ професії історика» ввійшли наступні зображення: архетипова композиція-

ілюстрація К. А. Сомова до обкладинки книги А. А. Блока «Ліричні драми» (1907 р.), піщаний годинник, Геродот, розкопки, мапа, манускрипт, Парфенон, подорож.

До блоку «образ професії художника» ввійшли наступні зображення: архетипова композиція-ілюстрація К.А.Сомова до обкладинки книги А. А. Блока «Ліричні драми» (1907 р.), Діоніс, піщаний годинник, фарби, картини М.К. Чюрленіса «Істина», «Ніч», «Демон», картина Л. да Вінчі «Джоконда».

До блоку «образ професії психолога» ввійшли наступні зображення: архетипова композиція-ілюстрація К. А. Сомова до обкладинки книги А. А. Блока «Ліричні драми» (1907 р.), З.Фрейд, відьма, грецька літера «Пси», піщаний годинник, психологічний тренінг, К. Г. Юнг, психологічне консультування. Спільними для всіх спеціальностей були зображення архетипової композиції-ілюстрації К. А. Сомова до обкладинки книги А.А.Блока «Ліричні драми» (1907 р.) та піщаного годинника. Зазначимо особливості даних зображень. Ілюстрація К.А.Сомова до обкладинки книги А.А.Блока «Ліричні драми» (1907 р.) представляє собою композицію із архетипічних фігур людської психіки Амура, Пікової Дами, Трікстерши, Смерті та Чорта. Піщаний годинник є символом екзистенційних роздумів над смыслом буття.

Результати дослідження. У професійному образі світу психологів домінує ставлення до професії як до гармонізуючого фактору розвитку особистості, джерелу можливостей та сили. Авторитетною ними визнається психоаналітична теорія особистості З.Фрейда, крізь призму якої згадується теорія колективного несвідомого К. Г. Юнга. Зображення «ситуації тренінгу» у психологів, на відміну від контрольної групи, включає емоційний компонент (інтерес, переживання, довіра, радість, відвертість, сльози тощо).

Студенти-філологи, які не мали досвіду участі у тренінгах, оцінюють дане зображення, як мозковий штурм, зібрання, раду, літературний вечір, клуб анонімних алкоголіків, групу студентів, які вивчають іноземну мову. Ситуація психологічного консультування одностайно сприймається психологами такою та наділяється відповідними професійними смислами, а саме: інтерпретація, вміння слухати, розуміння, психоаналіз та допомога. У середовищі філологів це зображення викликає зовсім протилежні смисли: прийом у лікаря, вагітність, хвороба, отруєння, опитування, відпочинок тощо.

Ампліфікація смислів стосовно відьми як архетипової провідниці у світ колективного несвідомого включала такі асоціації, як: магія, чаклунка, містика, гадання, таємниця, брехня, шарлатанство, таємне знання, потойбічний світ, здібності, вода, ліс, хатинка.

Професійний образ світу художників характеризується прагненням до самовираження у творчості. Пошуки натхнення супроводжуються орієнтацією на красу та вічні теми в мистецтві. Сприйняття студентами класичної картини Л. да Вінчі «Джоконда» спи-

рається на їх професійний досвід, а саме: час, робота, впевненість, талант. Результати же контрольної групи демонструють цілком стереотипні уявлення стосовно цієї картини, тобто посмішка, загадка, еталон краси, Л. да Вінчі. Картина М.К. Чюрленіса «Істина», зміст якої є відкритим для різних трактувань, у художників викликає різноманіття наступних асоціацій: надія, містика, істина, озаріння, таємниця, душа, пошук смислу. На відміну від художників, у контрольної групи спостерігаються одноманітні асоціації на кшталт самотність, загадковість, незрозумілість.

Змістове наповнення професійного образу світу істориків складається з наступних смислів: історія, розкопки, археологія, дослідження, експедиції. Зображення «піщаного годинника» є універсальним символом для всіх людей та включає в себе семантику життя та смерті, долі та швидкоплинності часу.

Ілюстрація К. А. Сомова до обкладинки книги А. А. Блока «Ліричні драми» як універсальна символічна композиція демонструє весь арсенал можливих взаємовідносин з власним несвідомим: 1) витіснення (таємниця, містика, брехня, казка, нереальне); 2) раціоналізація (ініціація, бал, маскарад, весілля, гра зі смертю, договір з потойбічним); 3) проекція (пристрасть, фатальне кохання, добро і зло, ангели і демони, суд); 4) ігнорування (готика, декаданс, картина, живопис, мистецтво).

За особливостями категоризації для 60% психологів характерний емпіричний образ світу (7% – метафоричний, 33% – раціональний), для 53% істориків – раціональний (17% – метафоричний, 30% – емпіричний) та для 47% художників – метафоричний образ світу (23% – раціональний, 30% – емпіричний). Отримані дані свідчать про специфічність професійного образу світу.

Розглянемо психологічні особливості зазначених образів світу.

Для особистості з емпіричним типом образу світу характерна схильність до рефлексії. Особливості сприйняття проявляються у вираженому реалізмі, який базується на здібності накопичувати спостереження. При оцінці оточуючої дійсності вона переважно спирається на власний досвід. Однак установка на отримання шляхом досвіду фактів не відміняє раціональності висновків. Диференційованість відчуттів може бути піднесена у неї до естетичної чистоти, що дозволяє їй знайти своє покликання в світі художньої культури та в професіях, які потребують тонкості почуттів, наприклад, в області психології. Властивий емпіричний тип пізнання, в основі якого лежить сприйняття та пошук сенсорного досвіду, а переважним способом отримання нового знання є індукція [9].

Люди з раціональним образом світу володіють розвиненим логічним мисленням. В житті така людина всі факти та судження піддає логічному аналізу. Переважним способом отримання нового знання є дедукція. Особливість даного виду мислення полягає в його конструктивності, реалістичності, породженні

синтетичних понять та суджень. Інтерес до точних наук може поєднуватися з пошуком вищих істин та цінностей в області філософії, психології, мистецтві. Відчуття істинності черпається тут з несвідомого архетипу розуму, який буквально зачаровує мислення, надаючи йому містичний, міфологічний характер. Багато видатних вчених, філософів, винахідників належать до цього типу. Їм властивий раціональний стиль пізнання, що виражається в прагненні оцінювати об'єкти оточуючого світу на основі логічної узгодженості [9].

Людам з метафоричним образом світу, властива багата фантазія та розвинена інтуїція. Така людина найбільш чутлива та сприйнятлива до несвідомого досвіду, особливо до архетипів як первинних образів. Її психічна активність часто прагне вийти за межі буденної свідомості в творчих пошуках внутрішніх можливостей. Подібною установкою володіють містики, провидці, художники та мрійники. Якщо людина художник, то вона може виражати свою інтуїцію, створюючи твори, які привносять в світ небачені фантастичні символи. Характерною особливістю є постійне прагнення до чогось-то нового, недослідженого. Ха-

рактерний метафоричний стиль пізнання, який виражається в здібності сприймати світ в символічній формі [9].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, за допомогою візуального асоціативного експерименту виявлені психологічні особливості професійного образу світу у студентів. Система професійних смислів досліджуваних була оприєднана у вигляді асоціацій, сформованих на основі образу професії та отриманого професійного досвіду. Взаємозв'язок змісту професійного образу світу з епістемологічним стилем особистості дозволив довести, що специфіка професійної діяльності визначає певну специфіку професійного образу світу. За результатами дослідження було встановлено переважання емпіричного образу світу у психологів, раціонального – у істориків та метафоричного – у художників. Запропонована технологія дослідження професійного образу світу може застосовуватись при проведенні проф-орієнтаційної роботи з молоддю. В перспективі отримані дані можуть становити основу для подальшого психологічного супроводу професійного розвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородулькіна Т. О. Динаміка образу професії у майбутніх практичних психологів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психолог. наук : 13.00.07 "Педагогічна та вікова психологія" / Т. О. Бородулькіна. – Київ: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 21 с.
2. Жовтянська В. В. Трансформації смислу в соціокультурному просторі / В. В. Жовтянська. – К.: Імекс, 2012. – 255 с.
3. Ильенков Э. В. Диалектическая логика. Очерки истории и теории. / Э. В. Ильенков, 2-е изд., доп. – М.: Политиздат, 1984. – 320 с.
4. Климов Е. А. О феномене профессиональной относительности образа мира // Вестник Московского университета. Психология. Сер. 14. 1995. – № 1. С. 8-18.
5. Краснорядцева О. М. Педагогическое мышление как проявление профессиональной компетентности / О. М. Краснорядцева, В. Е. Морозова. – Барнаул : Изд-во

БГПУ, 2000. – 69 с.

6. Кун Н. А. Легенды и мифы Древней Греции / Н. А. Кун. – Мн.: Народная асвета, 1985. – 464 с.
7. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – М.: Смысл, 1999. – 487 с.
8. Проблемы психологической герменевтики / [ред. Н. В. Чепелевой]. – К.: Издательство Национального педагогического университета им. Н. П. Драгоманова, 2009. – 382 с.
9. Старовойтенко Е. Б. Культурная психология личности: монография. / Е. Б. Старовойтенко. – М.: Академический Проект; Гаудемус, 2007. – 310 с.
10. Холодная М. А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума. 2-е изд., перераб. – СПб.: Питер, 2004. – 384 с.

REFERENCES

1. Borodulkina, T. O. (2011). *Dynamika obrazu profesii u maibutnykh praktychnykh psykholohiv* [The dynamics of future practical psychologists' profession image]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
2. Zhovtianska, V. V. (2012). *Transformatsii smyslu v sotsiokulturnomu prostori* [Transformations of sense in sociocultural space]. Kyiv: Imeks Kyiv [in Ukrainian].
3. Ilenkov, E. V. (1984). *Dialekticheskaiia logika. Ocherki istorii i teorii* [Dialectical logic. Essays on history and theory]. Moscow: Politizdat [in Russian].
4. Klimov, E. A. (1995). O fenomene professionalnoi otnositelnosti obraza mira [On the phenomenon of professional relativity of the world image]. *Vestnik*

Moskovskogo universiteta. Psikhologiia – Bulletin of Moscow university, Ser. 14, 1, 8-1 [in Russian].

5. Krasnoriadtseva, O. M. & Morozova V. E. (2000). *Pedagogicheskoe myshlenie kak proiavlenie professionalnoi kompetentnosti* [Pedagogical thinking as a manifestation of professional competence]. Barnaul: Izd-vo BGPU [in Russian].
6. Kun, N. A. (1985) *Legendy i mify Drevnei Gretsii* [Legends and myths of Ancient Greece]. Mn.: Narodnaia asketa [in Russian].
7. Leontiev, D. A. (1999). *Psikhologiia smysla: priroda, stroenie i dinamika smyslovoi realnosti* [Psychology of sense: nature, structure and dynamics of semantic reality]. Moscow: Smysl [in Russian].

8. Chepelieva N. V. (2009). *Problemy psikhologicheskoi germenevtiki [Problems of psychological hermeneutics]*. Kyiv: Izdatelstvo Natsionalnogo pedagogicheskogo universiteta im. N. P. Dragomanova [in Russian].

9. Starovoitenko, E. B. (2007). *Kulturnaia psikholog*

giia lichnosti [Cultural psychology of personality]. M.: Akademicheskii Proekt; Gaudemus [in Russian].

10. Kholodnaia, M. A. (2004). *Kognitivnye stili. O prirode individualnogo uma [Cognitive styles. On the nature of individual mind]*. SPb.: Piter [in Russian].

Ольга Александровна Линецкая,

*аспирантка кафедры социальной и прикладной психологии,
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
ул. Дворянская 2, Одесса, Украина*

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗА МИРА У СТУДЕНТОВ

В статье становление профессионального образа мира у студентов рассматривается как процесс формирования системы профессиональных смыслов. Предлагается технология исследования психологических особенностей профессионального образа мира с помощью визуального ассоциативного эксперимента. Впервые обосновывается взаимосвязь содержания профессионального образа мира с эпистемологическим стилем личности. Выборка состояла из 90 студентов 4-го и 5-го курсов по специальностям «Психология», «История» и «Художественно-графическое искусство» и 30 студентов-филологов 1-го курса (контрольная группа). То есть, оценивалась специфика специальностей «человек-человек», «человек-знаковая система» и «человек-художественный образ». Система профессиональных смыслов испытуемых была объективирована в виде ассоциаций, сформированных на основе образа профессии и полученного профессионального опыта. В зависимости от эпистемологического стиля выявлено, что специфика профессиональной деятельности определяет определенную специфику профессионального образа мира. По результатам исследования было установлено преобладание эмпирического образа мира у психологов, рационального – у историков и метафорического – у художников. Предложенная технология исследования профессионального образа мира может использоваться при проведении профориентационной работы с молодежью. В перспективе полученные данные могут быть основанием для дальнейшего психологического сопровождения профессионального развития личности.

Ключевые слова: профессиональный образ мира, образ профессии, профессиональный опыт, метафоризация, категоризация.

Olha Linetska,

*Post-graduate student of Social Psychology and Applied Psychology Department,
Odessa National University named after I. Mechnikov,
2, Dvorianska St., Odesa, Ukraine*

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF STUDENTS' PROFESSIONAL IMAGE OF THE WORLD FORMATION

The formation of a students' professional image of the world is considered in the article as a process of formation of a system of professional senses. The technology of the research of psychological features of the world professional image by means of visual associative experiment is offered. For the first time the interrelation of the content of a professional image of the world with epistemological style of the personality is justified. The selection consisted of 90 students of 4th and 5th years on specialties "Psychology", "History", "Art and graphic art" and 30 students-philologists of 1st course (control group). That is, the specifics of the specialties «person-person», «person-sign system» and «person-artistic image» were estimated. The system of professional senses of examinees was revealed in the form of the associations created on the basis of an image of a profession and the obtained professional experience. Depending on epistemological style it was revealed that specifics of professional activity defines certain specifics of a professional image of the world. Based on the results of research the prevalence of the following images of the world was found: psychologists – empirical, historians – rational, artists – metaphorical. The suggested technology of exploring professional world image can be used when carrying out profession-orientation work with youth.

Keywords: professional image of the world, image of a profession, professional experience, metaforization, categorization.

Подано до редакції 13.08.2015